

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Черкаський національний університет ім.Б.Хмельницького**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
V Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

4 листопада 2022 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 4 листопада 2022 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.І.Бондар (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2022. – 319 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «21» листопада 2022 р.)**

Рецензенти:

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фендик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ
РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

<i>Михайло Барко</i>	11
РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ У ДРУГОМУ КЛАСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Наталія Башавець, Ірина Баранова</i>	14
ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	
<i>Любов Біган, Маріанна Горват</i>	18
АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ДИСКУРСІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
<i>Любомир Брижак</i>	23
ЗМІСТ ТЕРМІНОПОНЯТТЯ «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»	
<i>Мирослава Газдик</i>	26
ЗНАЧИМІСТЬ ПРАКТИЧНО-ДІЯЛЬНІСНОГО КОМПОНЕНТА У СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ ДО МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Любов Дольнікова</i>	31
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ВІДМІННОСТЕЙ ПРОЦЕСІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ ТА ОПАНУВАННЯ ВМІНЬ	
<i>Федір Загура, Наталія Муқан</i>	34
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»	
<i>Людмила Керенович, Марія Кузьма-Качур,</i>	37
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ	
<i>Мирослава Кохан, Марія Кузьма-Качур,</i>	40
САМОКОНТРОЛЬ ТА ЕТАПИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Крістіан Луца</i>	42
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
<i>Аліна Мотря, Наталія Лалак</i>	45
ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
<i>Діана Синичка, Маріанна Горват</i>	50
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
<i>Іванна Скоблей, Марія Кузьма-Качур</i>	55
ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ: СУТНІСНА	

Список використаних джерел

1. МОН України. Наказ № 1504 від 04.12.2020 року «Деякі питання професійного розвитку науково-педагогічних працівників». 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-profesijnogo-rozvitku-naukovo-pedagogichnih-pracivnikiv>
2. Муқан Н., Муқан О., Істоміна К. Детермінування та особливості розвитку неперервної педагогічної освіти на початку XXI ст. у сучасному освітньому просторі. Порівняльно-педагогічні студії. 2014. Вип. 1, Т. 19. С. 100-105.
3. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Наказ в.о. Президента № 192 від 26.06.2020 року «Про затвердження змін та доповнень до освітньої програми професійного розвитку (підвищення кваліфікації) викладачів НаУКМА та бланків Сертифікатів про підвищення кваліфікації». 2020. URL: https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/doc_download/1303-zatverdzhena-prohrama-pidvyshchennia-kvalifikatsii-2020-chynna-versiia-vkliuchno-z-shablonamy-sertyfikativ

УДК 37.012

Людмила Керенович,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет
Марія Кузьма-Качур,
канд.пед.н., доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ

Сучасне суспільство потребує покоління людей, які спроможні самостійно проектувати свою діяльність, вміють аналізувати свої вчинки, адаптуватися в суспільному та природному середовищі. Одне з умінь, яке сильно впливає на формування особистості є спостережливість. Уміння спостерігати сприяє розвитку первинних уявлень і понять, на основі яких формуються більш складні теоретичні уявлення. Від правильності і точності первинних спостережень залежить ефективність подальшого навчання.

Розвиток здатності молодшого школяра до цілеспрямованого спостереження має бути максимально природно організовано як у навчальній

діяльності, так і в повсякденному житті кожного здобувача початкової освіти. У науково-педагогічних джерелах означені категорії представлені з різних позицій. Ми розглядатимемо їх як педагогічні категорії. С. Гончаренко подає таке трактування категорії «спостереження»: це цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, метод наукового пізнання [3].

Теоретичні основи педагогіки також неоднозначні в підходах до визначення методу спостереження. Але, і вітчизняні, і зарубіжні педагоги у його суть включають цілеспрямоване сприйняття оточуючої дійсності. Саме таке спрямування бачимо у визначенні сутності спостереження як методу навчання Т. Байбарою. Вона розглядає спостереження як «цілеспрямоване, планомірне сприймання об'єктів навколишньої дійсності, яке підпорядковане конкретно-визначеним цілям й вимагає вольових зусиль» [1, с.196]. З позиції розуміння методу навчання як дидактичної категорії процес спостереження є способом організації взаємопов'язаної діяльності учителя і здобувачів освіти. Зміст цієї діяльності полягає у тому, що вчитель організовує, стимулює, здійснює поточний контроль, аналізує, коригує цілеспрямоване сприймання здобувачами освіти об'єктів природи. Водночас науковець наголошує на тому, що спостереження, як суб'єктна діяльність, призводить до формування спостережливості.

У філософському енциклопедичному словнику категорія «спостережливість» розглядається як «вміння вирізняти характерні, проте ледве помітні особливості предметів і явищ». Тут же вказується на те, що це «важлива якість особистості, тобто вміння помічати у предметах і явищах істотне, часто малопомітне, що не виділяється з навколишнього світу» [4, с.325].

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» «спостережливість» трактується як «складна якість особистості, що виявляється в умінні швидко встановлювати істотні та характерні ознаки об'єктів спостереження» [2].

Спостережливість, як психолого-педагогічну категорію Т. Байбара трактує з позиції вивчення об'єктів і явищ природи: «це прагнення і вміння найповніше помічати особливості предметів і явищ, у тому числі і такі деталі, які здаються зовні недостатньо помітні і на перший погляд малоістотні, вміння помічати незначні відмінності, зміни в предметах і явищах» [1, с.196]. Науковець доводить, що спостережливість спливає на структуру і зміст інших психічних процесів, оскільки спостережлива дитина більше сприймає, глибше мислить.

Спостережливість формується у різних видах діяльності і залежно від особливостей цієї діяльності проявляється своєрідно. Для підтримки розвитку спостережливості необхідно супроводжувати спостереження порадами, спрямовувати увагу на певні істотні і неістотні ознаки об'єктів природи, виявляти спільні та відмінні ознаки тощо, відповідно до поставлених цілей.

Таким чином, спостереження як важливе джерело знань про навколишній світ створює основу, на якій будуються розумові операції спрямовані на розвиток спостережливості.

Список використаних джерел

1. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. пос. – К.: Веселка, 1998. – 334с.
2. Великий тлумачний словник української мови. Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. URL: <https://hum.edu-lib.com/szbrannoe/goncharenko-s-u-ukrayinskiy-pedagogichniy-slovník-onlayn>
4. Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис. 2002. 742 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>